

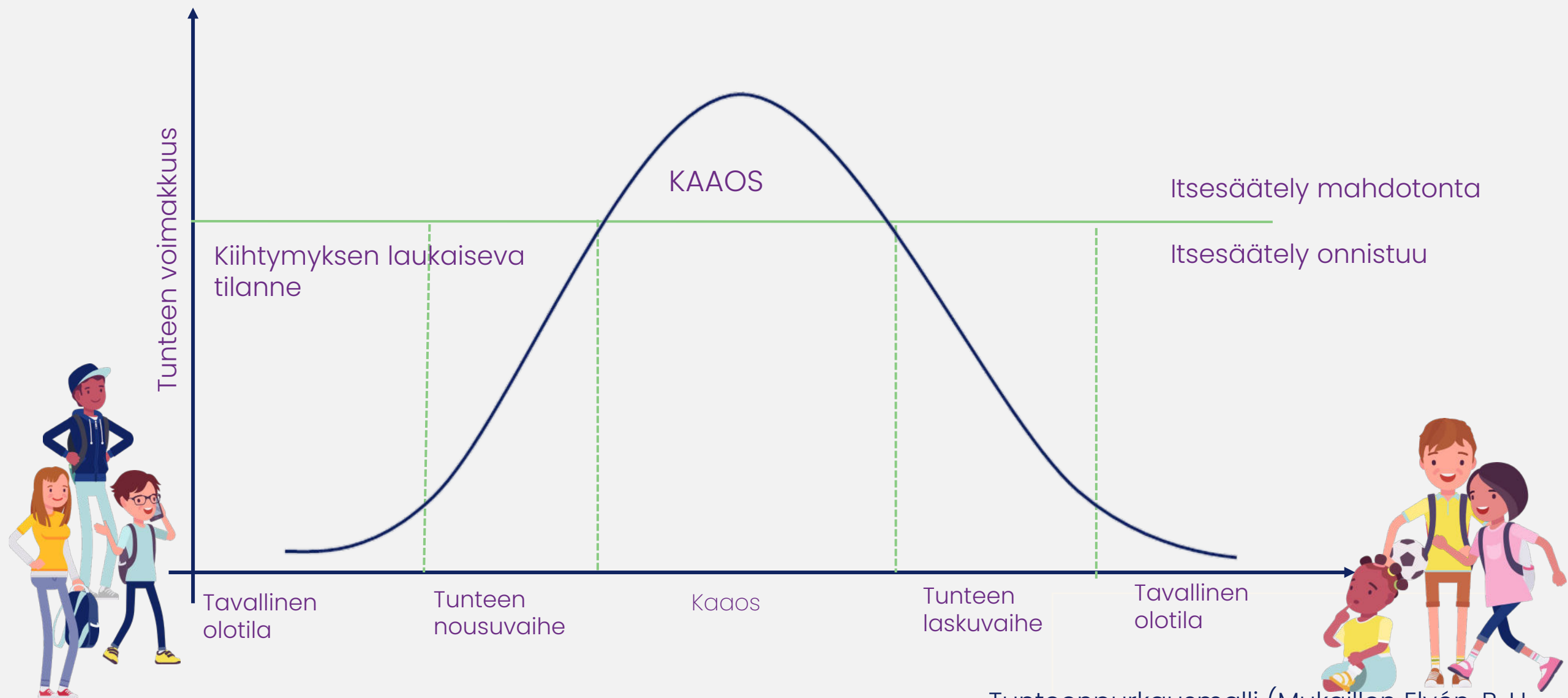
Käyttäytymisellä reagointi – tilanneanalyysi

Käyttäytymisen tuen verkkokurssi
Syksy 2024

itla

Itsesäätely ja tunteen kaari

Tunteenpurkausmalli (Mukaillen Elvén, B. H. 2014; <https://eng.hejlskov.se/>)

Tilanneanalyysi aikuisten kesken

Tunteen nousuvaihe

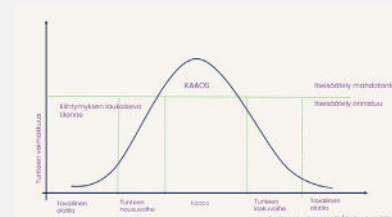
- Mitä tapahtui juuri ennen tilannetta?
- Missä tilassa oltiin, mitä paikalla oli?
- Mitä odotuksia lapsen tai nuoreen kohdistui? Olivatko ne liian suuria?
- Oliko lapsen tai nuoret tarvitsema tuki / apuvälineet saatavilla?
- Teinkö / teimmekö itse jotain, joka vaikutti tilanteen etenemiseen negatiivisesti? Esim. äänensävy, kehonkieli, vaatimukset, pyynnöt, käskyt, esim. vaatimus rauhoittua...
- Mitä keinoja lapsi tai nuori yritti käyttää välttääkseen kaaosvaiheen?
- Annettiinko hänelle mahdollisuus käyttää näitä keinoja ja säädellä itseään?
- Käyttivätkö aikuiset säätelystrategioita tai tarjosivat säätelytukea tilanteen vakiinnuttamiseen?

Kaaosvaihe

- Oliko tilanne vaarallinen joko lapsella tai nuorelle itselleen tai muille?
  - Jos oli, pystyimmekö omalla toiminnallamme estämään tilanteen pahenemisen?
  - Jos ei ollut, maltoimmeko olla puuttumatta tilanteeseen?
- Miten oma toimintamme vaikutti kaaosvaiheen keston?
- Mistä merkeistä huomasimme, että kaaosvaihe alkaa mennä ohi?

Tunteen laskuvaihe

- Saimmeko annettua lapselle tai nuorelle tilan ja ajan tunnesäätelyyn ja rauhoittumiseen?
- Kanssasäätelimmekö ja tuimmeko tasaantumista?
- Loimmeko tilanteessa turvaa ja toivoa?

Toiminta lapsen tai nuoren kanssa

Tunteen nousuvaihe

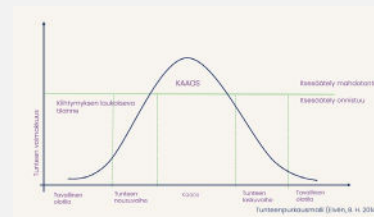
- Pysy rauhallisena – kiinnitä huomio sanojen lisäksi äänensävyysi ja kehonkieleesi
- Pyri näkemään lapsen tai nuoren näkökulma ja tarve nousevan tunteen taustalla
→ Voitko vastata tarpeeseen?
- Pyri pysäyttämään tunteen nousu ja vakiinnuttamaan tilanne kanssasäätelyllä
→ Aikaisemmin opeteltujen säätelykeinojen tarjoaminen ja käyttäminen
- Vältä provosointia – vaatimukset, määräykset, katsekontakti, lähelle meneminen, perään lähteminen
- Yritä kiinnittää lapsen tai nuoren huomio muualle
- Anna aikaa

Kaaosvaihe

- Pysy rauhallisena – rauhallinen aikuinen rauhoittaa samalla lasta tai nuorta
- Vältä turhaa puhetta, lisää tunnetukea ja näytä, että kestät tilanteen provosoitumatta
- Tarjoa lapselle tai nuorelle ulospääsy tilanteesta
- Arvioi, onko tilanne vaarallinen lapselle tai nuorelle itselleen tai muille
- Ohjaa tarvittaessa muut pois tilasta
- Anna aikaa – kaaosvaihe menee varmasti itsestään ohi

Tunteen laskuvaihe

- Pysy rauhallisena – kiinnitä huomio puheen lisäksi äänensävyysi ja kehonkieleesi
- Auta lasta tai nuorta rauhoittumaan kanssasäätelämällä tunnetilaa
- Anna aikaa, juokaa vaikka lasillinen vettä tai kuppi kuumaa yhdessä
- Rakenna myönteistä yhteyttä ja toivoa – ”Huh, olipa tunne! Mutta tästäkin selvittiin.”
- Aikuinen siivoaa sotkut jälkikäteen ja antaa lapselle tai nuorelle mahdollisuuden mennä eteenpäin
- Muista, että nyt ei ole aika opettaa tunnesäätelyä tai käydä heti läpi tilannetta, sen aika on myöhemmin, kun tilanne on vakaa

Käyttäytymisellään reagoivan lapsen tai nuoren kanssa:

- ✓ Toimi parhaasi mukaan, jotta tilanne ei eskaloitu kaaosvaiheeseen
- ✓ Jos tilanne kuitenkin eskaloituu, arvioi jälkikäteen toimintaasi / tilanteessa olleiden aikuisten toimintaa
- ✓ Tee tilanteen uusiutumisen ehkäisemiseksi tarvittavat muutokset fyysiseen, psykososiaaliseen ja pedagogiseen oppimisympäristöön

VIITTEET:

Elvén, B. H. 2016. Kenen ongelma? Haastavat tilanteet koulun arjessa. Kehitysvammaliitto ry.

Elvén, B. H. Low arousal approach. <https://eng.hejlskov.se/low-arousal-approach/> (Luettu 5.3.2024.)

Kerola, K., Sipilä A.-K. 2017. Haastava käyttäytyminen – muutoksen mahdollisuuksia. Valteri-koulu.

Matilainen, M. 2023. Neurokirjon oppilas. Opettajan ja ohjaajan työkalupakki. PS-kustannus.

Etkö ehtinyt saamaan kaikkia viitteitä? Ei hätää, esityksen lähteet löytyvät myös verkkokurssisivun viitteistä.

**Kasvun
tuki**
Varhaisen
tuen tietolähde

itla
Itsenäisyyden
juhlavuoden
lastensäätiö